

Opmerkelijk foerageergedrag van juveniele Kieviten *Vanellus vanellus*

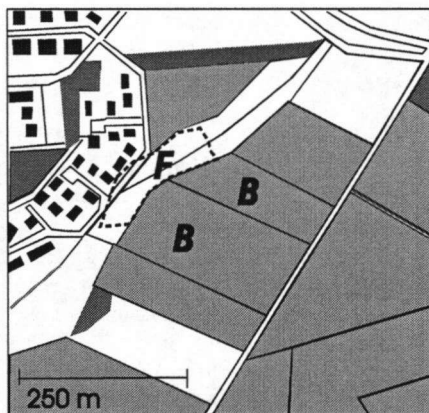
Bert Dijkstra

Kieviten mijden in het algemeen de directe nabijheid van bebouwing. Hier wordt een geval beschreven van enkele families die tot zeer dicht bij de bebouwing en twee jongen die zelfs in een tuin foerageerden. Daarbij hadden zowel jongen als ouders hun schuwheid voor mensen zo goed als afgelegd.

De Kievit *Vanellus vanellus* is een echte cultuurvolger, en lijkt als één van de weinige weidevogels opgewassen tegen de voortdurende ingrepen die mensen plegen in het landschap en grondgebruik. Van den Brink *et al.* (1996) en Reijen en Foppen (1991) maken echter wel melding van een negatief effect van wegen en bebouwing op dichtheden en verspreiding van weidevogels. Dat de Kievit op deze regel ook een uitzondering kan maken bewijst de situatie die ik in het begin van de zomer aan de stadsrand van Assen aantrof.

Aan de oostzijde van Assen grenst de stad aan een smal zijlooppje van het Deurzerdiep. Dit looppje vormt de grens vormt tussen bebouwing en een gebied met akkers en enkele paardeweidjes (Figuur 1). De bebouwing wordt gevormd door een ruim opgezette bungalowwijk met veel groen (hoogopgaande bomen) en royale tuinen. Ieder voorjaar broeden er 4-7 paartjes Kieviten en 2 paartjes Scholeksters *Haematopus ostralegus* op de akkers aan de andere kant van het looppje. De akkers zijn vrij nat, waardoor de bewerkingen laat genoeg plaatsvinden om de kieviten voor die tijd succesvol te laten broeden. In het droge voorjaar van 2002 ging het mis en werden hoogstwaarschijnlijk de eerste broedsels vernield tijdens het bewerken van de akkers. Nadat de akkers waren ingezaaid met gerst, keerde de rust terug en begin mei konden minimaal twee broedende vrouwtjes worden waargenomen. De nesten lagen op een kleine 100 m van de bebouwing.

Eind mei werd het zijlooppje geïnspecteerd op de aanwezigheid van jongen. Op dat moment was het gras op het paardeweidje door de aanwezige pony's behoorlijk kort gegraasd. Dit reliëfrijke perceel met een brede waterhoudende greppel bleek in trek te zijn bij vier kievitfamilies met kuikens van enkele dagen oud. De paardeweidjes aan de zuidwest en noordoostzijde van het broedperceel waren onbezet, dit terwijl de vegetatie ook hier kort was als gevolg van beweiding door pony's en paarden. Omdat de kuikens goed te observeren waren vanuit de auto besloot ik wat vaker naar de gedragingen en overleving van het kleine grut te gaan kijken. Het was me al wel opgevallen dat twee families voortdurend langs de weg en op nog geen 15 meter van een bungalow foerageerden in een ter plekke aanwezige laagte. Bij de benadering van de kuikens werd aanvankelijk wel fel geallarmeerd meer door de vrouwtjes kieviten, maar na twee weken verslapt de felheid. Bovendien trokken de pulli zich maar weinig aan van de waarschuwingen en zochten geen- of slechts kortstondig dekking. Op 11 juni bevonden zich vijf families op het perceel met respectievelijk 4, 4, 3, 3 en 2 pulli.

Figuur 1. Situatieschets van broed-en foerageergebied. B= broedperceel, F= foerageergebied kuikens. *Overview of the breeding and foraging area. B= breeding area, F= foraging area*

Met uitzondering van het gezin met 2 pulli, hadden deze reeds een leeftijd van 15-20 dagen. Families met 4 pulli op die leeftijd zijn vrij bijzonder.

Op zaterdagavond 14 juni waren we van plan om met een groepje vogelaars Kwartelkoningen op te gaan sporen in het Drentsche Aa gebied. Voor we van start gingen besloten we (Peter Klomp, Sjoerd Boonstra, Berry en Els Heijman), even te gaan buurten bij de Kieviten. Toen we het perceel naderden liep een nerveus kievitvrouwtje over de straat richting berm. Al snel werd duidelijk wat er aan de hand was: Op het gazon en op de oprit voor de garagedeur van één van de bungalows liepen twee jonge Kieviten! Het jong op het gazon was duidelijk aan het foerageren, terwijl het jong op de oprit wat om zich heen stond te kijken. Het jong op het gazon was beland in een tuin met aan de voorzijde een ca 50 cm hoge dichte heg, en liep te foerageren onder een c. tien m. hoge conifeer pal onder het raam van de woning! Op zo'n moment ben je blij dat er meer mensen bij aanwezig zijn die het verhaal kunnen bevestigen. In de dagen erna ben ik nog herhaaldelijk naar de bewuste plek gegaan, maar heb geen foeragerende Kieviten op het gazon kunnen ontdekken. Echter later in die week nam collega Peter Wijkkel opnieuw een foeragerende Kievit in de tuin waar! Mogelijk hebben de jongen regelmatig een uitstapje naar het gazon gemaakt. Inmiddels was het ook mogelijk om wandelend de overige jonge kieviten op c. 15 meter te naderen zonder dat er paniek uitbrak onder hen of onder de oudervogels. Duidelijk was dat ze hun schuwheid volledig hadden

verloren. Gelet op het feit dat de overleving van de jonge kieviten in de paardenwei hoog was en er dus voldoende voedsel aanwezig moet zijn geweest, mag er van worden uitgegaan dat het uitstapje naar de tuin niet uit (honger)nood geboren is. Mogelijk zijn ze hier toevallig terecht gekomen en hebben geleerd dat er in een gazon ook voedsel te halen is. Een ander opmerkelijk feit is dat vier families zich uiteindelijk dicht bij de bebouwing ophielden terwijl er veel meer mogelijkheden om te foerageren waren op het langgerekte perceel. Ook de afwezigheid van kievitfamilies op de verder van de bebouwing afgelegen paardeweidjes is opmerkelijk. Het is niet uit te sluiten dat ook dit een bewuste keuze is geweest om bijvoorbeeld predatie door Buizerd *Buteo buteo* en Zwarte kraai *Corvus corone corone* te voorkomen die op een iets grotere afstand van de bebouwing regelmatig werden waargenomen. Deze vogels mijden vooralsnog dichte bebouwing, zeker als er ook nog eens regelmatig mensen wandelend en fietsend voorbij komen. Blijkbaar hebben de Kieviten ook weinig geleden onder Eksters *Pica pica* (één paar aanwezig) en katten. Al met al waren de Kieviten zeer fortuinlijk aan de stadsrand en brachten vier paren 13 jongen groot, gerekend over de aanwezigheid van 7 paar Kievit is dit 1.86 vliegvlugge jongen per paar. En voor kieviten is dat vandaag de dag een ongewoon hoge score!

Summary: Remarkable foraging behaviour of young Lapwings *Vanellus vanellus*

In 2002 several families of Lapwings were observed near the built up area of the city of Assen. The breeding site of most of the pairs had probably been a field of summer barley that was separated from the houses and garden by a brooklet. At least two breeding females were observed there. In the end of June four families with chicks were foraging on a pony- and horse-grazed pasture close to the buildings (Fig. 1). On 11 June the number of pairs with young on this uneven pasture had risen to five (4, 4, 3, 3 en 2 pulli). On 14 June two young were walking in a garden. One of them foraged on the lawn under a ten m. high *chamaecyparis*. Later that week the birds were observed again in the garden. These birds, but also the birds on the pasture had lost their shyness. They could be approached within 15 m without provoking the parents to give alarm calls. We had the impression that the birds especially foraged very close to the built up environment, probably in order to avoid predation by Buzzard *Buteo buteo* or Carrion Crow *Corvus corone*. Probably the birds were not impressed by the presence of domestic cats *Felis domesticus* (many) and Magpies *Pica pica* (one pair).

Literatuur

- van de Brink H., van Dijk A., van Os B. & Venema P. 1996. Broedvogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen.
- Reijen M.J.S.M. & Foppen R.P.B. 1991. Effect van wegen met autoverkeer op de dichtheid van broedvogels. IBN-rapport 91-1 Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Leersum.

Adres: Burgemeester Jolesstraat 11, 9401 LD Assen.